



**КАРАР**

**ПОСТАНОВЛЕНИЕ**

31.08.2023

Мөслим авылы

№ 379

**«2023 - 2030 елларга Мөслим муниципаль районында Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын раслау турында**

«Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрдәге 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законына, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрдәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясенә, «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлдәге 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы Законына ярашлы рәвештә, туган телне саклау, өйрәнү өчен шартлар тудыру максатларында, «2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» Дәүләт программасын раслау турында» 2020 елның 10 сентябрдәге 821 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Карары белән, Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты

**КАРАР БИРӨ:**

1. «Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Мөслим муниципаль районында 2023 - 2030 елларга башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын (алга таба - Программа) расларга.

2. «Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге» МКУның Программасы координаторын - заказчы итеп билгеләргә.

3. Әлеге карарны Татарстан Республикасының рәсми хокукый мәгълүмат порталында ([pravo.tatarstan.ru](http://pravo.tatarstan.ru)) һәм Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районының рәсми сайтында бастырып чыгарырга

4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Башкарма комитет житәкчесенәң социаль-мәдәни үсеш буенча урынбасары М.Р. Бәдретдиновага йөкләргә.

**Башкарма комитет житәкчесе:**

**И.Ф. Салихжанов**

«2023-2030 елларга Мөслим муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы

**Программа Паспорты**

Программа атамасы	«2023 - 2030 елларга Мөслим муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы (алга таба - Программа)															
Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты															
Программаның төп эшләүче	«Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районының Мәгариф идарәсе» МКУ															
Программаның максаты	Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында татар, рус һәм башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.															
Программаның бурычлары	<p>1. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның башка телләргә эшчәнлеген оештыру-хокукый һәм аналитик тәмин итү;</p> <p>2. Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләргә тигез яшәшенә ярдәм итү;</p> <p>3. Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында яшәүче татар һәм рус телләрен, халыкларның башка телләргә өйрәнүгә бербөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасында би- һәм полилингваль белем системаларын оештыру һәм укуыту-методик озата бару, татар телен өйрәнүгә һәм Татарстан Республикасынан читтә татар телендә укуытуга ярдәм итү;</p> <p>4. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә популярлаштыруга юнәлдерелгән социаль әһәмиятле чаралар үткәрү.</p>															
Программаның гамәлгә ашыру вакыты һәм этаплары	2023-2030 еллар															
Еллар буенча бүленгән финанслау күләме	<p>Программаны финанслауның гомуми күләме 800,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән жирле бюджет хисабына 800,0 мең сум.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ел</th> <th>Мөслим муниципаль районының жирле бюджеты акчалары (МБ)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2023</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>2024</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>2025</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>2026</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>2027</td> <td>100,0</td> </tr> <tr> <td>2028</td> <td>100,0</td> </tr> </tbody> </table>		Ел	Мөслим муниципаль районының жирле бюджеты акчалары (МБ)	2023	100,0	2024	100,0	2025	100,0	2026	100,0	2027	100,0	2028	100,0
Ел	Мөслим муниципаль районының жирле бюджеты акчалары (МБ)															
2023	100,0															
2024	100,0															
2025	100,0															
2026	100,0															
2027	100,0															
2028	100,0															

	2029	100,0
	2030	100,0
	Барлығы:	800,0
	<p>Искәрма: финанслау күләме фаразлау характерында һәм жирле бюджет мөмкинлекләрен исәпкә алып ел саен төзәтмәләргә кертеләргә тиеш.</p> <p>Программа чараларын гамәлгә ашыруга чараларны башкаручыларның төп эшчәнлеген финанслауга бүлеп бирелә торган акчаларны, бюджеттан тыш акчаларны (эшкуарлар, иганәчеләр акчалары) һәм муниципаль берәмлек бюджеты акчаларын файдалану күздә тотыла.</p>	
Программаны гамәлгә ашыруның торган нәтижеләре (нәтижеләрне индикаторлары)	гамәлгә кетелә ахыргы бәяләү	<p>Программаны гамәлгә ашыру түбәндәге күрсәткечләренә саклап калырга мөмкинлек бирә: дәүләт һәм муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсе һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүмат нисбәте - 50 процент/50 процент;</p> <p>Татарстан Республикасы халыкларының туган телләрен укытуны федераль дәүләт белем бирү стандартлары таләпләренә туры килә торган укыту-методик комплектлар белән тәмин итү - 100 процентка кадәр;</p> <p>квалификацияне күтәргән туган тел һәм дәүләт теле укытучылары өлеше - 100 процент;</p> <p>үсеп килүче буынны милли мәдәниятләр кыйммәтләренә жәлеп итү максатларында үткәрелгән чаралар катнашкан балалар өлеше - елына 100 процент;</p> <p>олимпиада хәрәкәте һәм тел сәясәте өлкәсендә фәнни-тикшеренү эшчәнлегенә белән бәйле чараларда катнашучылар саны 500, кеше;</p> <p>татар телендә норматив хокукый актларны бастырып чыгару 100 процент тәшкил итә;</p> <p>хезмәт күрсәтү өлкәсе дәүләт предприятиеләрендә Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә белешмә мәгълүматы булу 100 процент тәшкил итәчәк.</p>

### **I. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә гомуми характеристикасы, программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар**

Өлеге Программа Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрдәге 1807-1 номерлы Федераль закон, «Россия Федерациясе дәүләт теле турында» 2005 елның 1 июндәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрдәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте Стратегиясе, Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә эшләнгән, «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлдәге 1560-ХII номерлы Татарстан Республикасы законы һәм «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы, шулай ук Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлдәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе, Россия Федерациясенә һәм Татарстан Республикасының башка законнары эшен дәвам итәргә тиеш, 2014-2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләренә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын гамәлгә ашыру кысаларында уздырыла торган, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013

елның 25 октябрэндәге 794 номерлы карары, «2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 10 сентябрэндәге 821 номерлы карары.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2020 елның 10 сентябрэндәге 821 номерлы карары белән расланган «Мәгарифне үстерү» Россия Федерациясе Дәүләт программасы чаралары һәм «2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасы чаралары белән беррәттән, әлеге Программа Татарстан Республикасының Мөслим муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен оптималь шартлар тудыруга юнәлдерелгән.

Программаны гамәлгә ашыру эше максатчан характерда булып дип планлаштырыла.

Мөслим муниципаль районында татарлар, руслар, әрмәннәр, тажиклар һәм башка милләт вәкилләре яши.

Муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсе һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсендә дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның тигез нисбәтенә зур игътибар бирелә.

Мәдәният, мәгариф, сәламәтлек саклау, социаль яклау, хезмәт күрсәтү объектларының эчке һәм тышкы бизәлеше телләр турындагы кануннар таләпләренә туры китерелде.

Документлар блокларында Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә барлык реквизитлар да бар. Гражданның шәхси мәсьәләләр буенча кабул итүләре, аларның гаризалары, шикәятләре белән эш Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә алып барыла.

Районда «Авыл утлары» газетасы басылып чыга. Газета рус (245 экз) һәм татар (2062) телләрендә чыгарыла.

Милли белем теләсе кайсы халыкның яңарышында мөһим фактор булып тора. Мәктәп милли мәдәниятне үстерүнең давамчанлыгын тәмин итә һәм аңа ирешүне һәр кешенең байлыгы, казанышы итә, туган телнең үзенчәлекле традицияләрен йөртүче һәм давам иттерүче буларак ижади шәхес, шулай ук гомумкешелек мәдәни-әхлакый кыйммәтләр формалаштыра.

Районда Татарстан Республикасының дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның туган телләрен өйрәнү һәм туган телләрендә уку туу өчен шартлар тудырылган. Аерым алганда, гомуми белем бирү оешмаларында 2 туган тел - рус, татар теле өйрәнелә.

2023 елга районда 19 мәктәп эшли. Шулардан: 13 татар мәктәбе (3 урта, 8 төп, 2 башлангыч), 5 рус мәктәбе (3 урта, 2 төп мәктәп), 1 этномәдәни компонентлы мәктәп.

Республика халыклары телләрен саклауга һәм үстерүгә татар һәм рус телләре буенча халыкара олимпиадалар, «Илһам» Бөтенроссия конкурсы, мәктәп театрлары фестивале, якшәмбе мәктәпләре укучылары слеты, районыбыз укучылары актив катнаша торган фәнни-гамәли конференцияләр һәм олимпиадалар ярдәм итә.

Язучылар юбилейларына, туган телләр айлыгына багышланган район чаралары да ел саен уздырыла. Алдынгы педагогик тәҗрибәне тарату максатында туган тел һәм әдәбият, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының семинарлары ай саен уздырыла. Татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының район методик берләшмәләре эше укытучыларның һөнәри, педагогик осталыгын күтәрүгә, уку туу һәм тәрбия процессына яңа технологияләр кертүгә юнәлтелгән. Елның төгәл планы төзелә, ай саен утырышлар, консультацияләр, кичәләр, язучылар белән очрашулар, семинар-киңәшмәләр уздырыла. «Туган тел» һәм «Иң яхшы татар теле һәм әдәбияты укытучысы» бөтенроссия конкурсының муниципаль этабы ел саен үткәрелә.

Укучыларның интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен ачыклау, татар телен һәм әдәбиятын белү белән кызыксынган мәктәп яшендәге балалар санын арттыру максатыннан, «Туган телем - Тукай теле» исемле шигырь укучылар конкурсы, «Тере классика» россиякүләм яшь укучылар конкурсы уздырыла.

Мөслим муниципаль районында 19 мәктәп китапханәсендә уку туу-методик әдәбият

белән эш алып барыла. Ел саен газета һәм журналларга язылу рәсмиләштерелә.

Программаны гамәлгә ашыру нәтижәләренә анализ шуны күрсәтә: районда телләрне саклау һәм үстерү эшендә куелган тырышлыктарга карамастан, Татарстан Республикасында тел сәясәтен гамәлгә ашыруны тоткарлый торган бик күп факторлар булу сәбәпле, барлык куелган максатларга ирешелмәгән, алар арасында түбәндәгеләр төп булып санала:

- яңа методикалар, уку материаллары эшләү мәсьәләсе актуальләшкән туган телләрне өйрәнү өлешендә мәгариф турында федераль законнарны үзгәртү;

- республикада яшәүче халыкларның туган телләрне үзләштерүгә кызыксынуның кимүе тенденциясе язма һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү чараларының житәрлек булмавы;

- Татарстан Республикасының тел сәясәтен һәм тел өлкәсендә гражданнар хокукларын нәтижәле гамәлгә ашыруны тәмин итә торган инфраструктурада, инструментларда һәм механизмнарда беркадәр инерциялелек; тышкы шартларны үзгәртүгә оператив җавап бирү таләп ителә.

- районда яшәүче халыкларның татар телен, милли телләрне үзләштерүгә начар мотивация, аларның тел һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү чаралары житәрлек булмай;

Әлеге программаны эшлөгәндә күрсәтелгән тыю факторлары исәпкә алынган.

## **II. Төп максат, максатларга ирешү һәм бурычларны хәл итү күрсәткечләре (индикаторлар), Программаның төп көтелгән ахыргы нәтижәләрен, Программаны гамәлгә ашыру срокларын һәм этапларын тасвирлау**

Программа Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп принциплары нигезендә эшләнә, алар телләрнең үсеше һәм гармонияле үзара хезмәттәшлеген, республикада яшәүче халыклар вәкилләренең милли-тел мәнфәгатләренең тотрыклы балансын саклауны күздә тоталар.

Программаның максаты-Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрне, шулай ук Татарстан Республикасынан читтә татар телен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Программа чаралары программа бурычларына туры китереп Татарстан Республикасында телләрне саклау һәм үстерүнең барлык төп аспектларын үз эченә ала:

1) Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең тигез яшәшенә ярдәм итү;

2) Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында яшәүче татар һәм рус телләрне, халыкларның башка телләрне өйрәнүнең бербөтен системасын үстерү; Татарстан Республикасында би- һәм полилингваль белем системаларын оештыру һәм укыту-методик озата бару, татар телен өйрәнүгә һәм Татарстан Республикасынан читтә татар телендә укытуга ярдәм итү;

3) Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләрне саклау һәм үстерү;

4) Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районында этнотел ситуациясен һәм Программаны гамәлгә ашыру барышын мониторинглау һәм анализлау.

Программаның максаты һәм бурычлары Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәрге чорга Россия Федерациясе дәүләт милли сәясәте стратегиясенә максатларына һәм бурычларына, Татарстан Республикасы Президентының 2008 елның 3 июлендәге ПУ-312 номерлы Указы белән расланган Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте Концепциясенә, Россия Федерациясе халыкларының мәдәниятләрен һәм телләрне саклау һәм үстерү өлешендә, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 10.09.2020 №821 карары белән расланган» 2023-2030 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрне һәм Татарстан Республикасында башка телләрне өйрәнү һәм үстерү». аларның рухи уртаклыгын ныгыту,



Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә этикеткасы, ярлыклары, инструкцияләре булган продукция өлеше, Мөслим муниципаль районында чыгарыла торган продукциянең гомуми күләмендә, процентлар	80	100	100	100	100	100	100	100	100
Үсеп килүче буынны милли мәдәниятләр кыйммәтләренә жәлеп итү максатларында үткәрелгән чаралар күргән балалар өлеше, процентлар	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Тел сәясәте өлкәсендә олимпиада хәрәкәте һәм фәнни-тикшеренү эшчәнлегенә колачлаган чараларда катнашучылар саны, арта барган нәтижә белән, берәмлекләр саны	300	350	370	380	400	450	470	480	500
Мөслим муниципаль районында халыкның мәдәниятен, тарихын һәм традицияләрен өйрәнү буенча милли бүлекләр саны, берәмлек	0	1	1	1	1	1	1	1	1

Мөслим муниципаль районындагы тел ситуациясе һәм Программаны гамәлгә ашыру барышы турында массакүләм мәгълүмат чараларында мөкаләләр саны, берәмлекләр	10	10	10	10	10	10	10	10	10
Мөслим муниципаль районында этнотел ситуациясе динамикасы буенча үткәрелгән тикшеренүләр саны һәм Программаны үтәүнең нәтижәләлеген анализлау, берәмлекләр саны	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Бурычлар буенча Программаны ресурслар белән тәмин итү күләме 1 нче кушымтада күрсәтелде.

Программаның максаты һәм бурычлары, нәтижеләрен бәяләү индикаторлары һәм чараларны финанслау аңа карата 2 нче кушымтада бирелгән.

### III. Программаның ресурслар белән тәмин ителешен нигезләү

Программаны Мөслим муниципаль районы жирле бюджеты акчалары хисабына финанслауның гомуми күләме 800,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

- 2023 елда – 100,0 мең сум;
- 2024 елда – 100,0 мең сум.
- 2025 елда - 100,0 мең сум;
- 2026 елда - 100,0 мең сум;
- 2027 елда - 100,0 мең сум;
- 2028 елда - 100,0 мең сум;
- 2029 елда - 100,0 мең сум;
- 2030 елда - 100,0 мең сум;

Аерым чараларны бердәм максатлар һәм бурычлар белән (аларны килештереп һәм килештереп башкарганда) берләштерүче комплекслы проект алымы акчаларны рациональ файдалануны һәм уңай нәтижеләргә ирешүне тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

Программаның чараларын гамәлгә ашыру өчен чараларны башкаручыларның төп эшчәнлеген финанслауга бүлеп бирелгән акчаларны файдалану күздә тотыла.

Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен шулай ук билгеләнгән тәртиптә бюджеттан тыш чыганақлардан акчалар жәлеп ителергә мөмкин.



#### **IV. Программаны гамәлгә ашыру механизмы**

Программаның чараларын гамәлгә ашыру барышында аның заказчысы - координаторы («Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы мәгариф идарәсе» МКУ) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген, чараларны гамәлгә ашыруның барышын һәм Программаны башкаручыларның акчаларын нәтижәле куллануын тикшереп торуны тәэмин итә. Программаның чаралары заказчы - Программаның координаторы тарафыннан барлык программа чараларын үтәүче муниципаль контрактлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы башкаручылар «Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районының Мәгариф идарәсе» МКУнә хисап чорыннан соң килүче елның 1 февраленә кадәр аның үтәлеше турында мәгълүмат тапшыралар.

«Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районының Мәгариф идарәсе» МКУ ел саен, хисап чорыннан соң килүче елның 1 мартына кадәр, Мөслим муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлегенә, Мөслим муниципаль районы финанс-бюджет палатасына, Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә Программаны гамәлгә ашыру һәм финанс чараларын куллануның нәтижәлелеге турындагы мәгълүматны жиберә.

#### **V. Программаның социаль-икътисади нәтижәлелеген бәяләү**

Программаның нәтижәлелеге гамәлләрне билгеләнгән вакытта башкару дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижәлелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты бүлекләренә этнотел ситуациясе мониторингы нәтижәләре, этносоциологик тикшеренүләр, Мөслим муниципаль районында Федераль дәүләт статистикасы хезмәтенә Татарстан Республикасы буенча территориаль органы материаллары файдаланыла.

Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәсе булып мәгариф дәрәжәсен, этнотел компетенциясен саклап калу, телләрнең яшәеше өлкәсен киңәйтү, тел компетенцияләренә ролен, квалификацияләрен, халыкның киң катлаулары һәм хезмәт күрсәтүләре хезмәткәрләренә профессионализмын күтәрү, мәдәни һәм этнотел төрлелеген саклап калу, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру торырга тиеш.

Программа сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә һәм мәгълүмат киңлекләрендә Татарстан Республикасының дәүләт һәм башка телләре яшәешен чагылдыра торган сан күрсәткечләренә тотрыклылыгын, шулай ук республика чикләреннән читтә район һәм татар теле мәгариф системасында тотрыклылыгын, Мөслим муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренә телләрен саклап калуны һәм үстерүне, Мөслим муниципаль районында дәүләт һәм башка телләрнең социаль статусын һәм абруен күтәрүне күздә тотта.

Программада каралган чараларны гамәлгә ашыру рухи байлыкны арттыруга; Мөслим муниципаль районында яшәүче халыкларның телен, әдәбиятын һәм мәдәниятен популярлаштыручы мәгърифәт чараларының халык өчен үтемлелегенә; Татарстан Республикасы дәүләт телләренә функциональлеген күтәрүгә; Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында яшәүче халыклар вәкилләренә телләрен файдалану өлкәсендә норматив хокукый документларны камилләштерүгә ярдәм итәчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге мәгариф оешмаларының белем һәм тәрбия эшчәнлеген хупларга һәм үстерергә ярдәм итәчәк, педагогның социаль статусын арттырачак, мәгариф системасын һәм халыкның этнотел ихтияжларына хезмәт күрсәтүләр өлкәсен якынайтырга мөмкинлек бирәчәк, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын яклауга ярдәм итәчәк, Татарстан Республикасының тел законнарын тормышка ашыру чараларын координацияли һәм оптимальләштерә.





1.4 Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә эш алып бару	ТР ММР БК; Авыл жирлекләре башлыклары (киләшү буенча); район үчрежлениеләре, оешмалары, предприятиеләре (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	ТР дәүләт телләрендә билгеләнгән тәртиптә бастырылган норматив хөкүмәт актлар өлеше, %	80	100	100	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-	-
1.5 Татар телендә түләусез юридик ярдәм алуға гражданнарның хөкүмәткә ашыру өчен шартлар тудыру	ТР ММР БК; Авыл жирлекләре башлыклары (киләшү буенча); район үчрежлениеләре, оешмалары, предприятиеләре (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	татар телендә күрсәтелгән хезмәтләрен татар телендә мөһәммәдәт иткән гражданнарның мөһәммәдәтләрен өлеше, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-	-

Программа буенча барлыгы 10,0 (МБ) 10,0 (МБ) 10,0 (МБ) 10,0 (МБ) 10,0 (МБ) 10,0 (МБ) 10,0 (МБ) 10,0 (МБ)

**2 бурыч. Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренә тигез яшәшенә ярдәм**

2.1. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын рәсмиләштерү	ТР ММР БК; Авыл жирлекләре башлыклары (киләшү буенча); район үчрежлениеләре, оешмалары, предприятиеләре (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	Ике дәүләт телендә төзелгән тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларының гомуми мәгълүматка өлеше, %	80	100	100	100	100	100	100	100	100	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)
2.2. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә урам күрсәткелләрен рәсмиләштерү	ТР ММР БК инфраструктур үсеш бүлеге; Авыл жирлекләре башлыклары (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	Урам күрсәткелләрен гомуми санына карата ике дәүләт телендә төзелгән урам күрсәткелләрен өлеше, %	80	100	100	100	100	100	100	100	100	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)
2.3. Районда житештерелә торган продукцияне Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә этикеткалар, ярлыклар, инструкциялар белән тәмин итүдә ярдәм итү	ТР ММР БК территория үсеш бүлеге; УСХиП (киләшү буенча); сәүдә үчрежлениеләре, оешмалар, предприятиеләр (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә этикеткасы, ярлыклары, инструкциялар булган продукция өлеше, Татарстан Республикасында чыгарыла торган	80	100	100	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-	-

			продукциянең гомуми күләме, %																	
2.4. Халыкның сәүдә хезмәткәрләренә Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә хезмәт күрсәтү	ТР ММР БК территорияль үсеш бүлеге; УСХиП (киләшү буенча); сәүдә учреждениеләре, оешмалар, предприятиеләр (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә халыкка хезмәт күрсәтү өлеше, %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә юл күрсәткечләрен рәсмиләштерү	ТР ММР БК; Авыл жирлекләре башлыклары (киләшү буенча);	2023-2030 еллар	Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә юл күрсәткечләрен рәсмиләштерү өлеше, %	80	100	100	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-	-	-
2.6. Дәүләт һәм муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсе һәм хезмәтләр өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматны рәсмиләштерү.	ТР ММР БК территорияль үсеш бүлеге; УСХиП (киләшү буенча); сәүдә учреждениеләре, оешмалар, предприятиеләр (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	Дәүләт һәм муниципаль идарә, инфокоммуникация өлкәсе һәм хезмәт күрсәтүләр өлкәсендә Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә аудиовизуаль мәгълүматның чагыштырмасы,	80	100	100	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-	-	-
2.7. Мөслим муниципаль районындагы тел ситуациясе һәм Программаны гамәлгә ашыру барышы турында массакүләм мәгълүмат чараларында мәкаләләр саны, берәмлекләр	ТР ММР БК, «Авыл утлары» газетасы редакциясе (киләшү буенча)	2023-2030 еллар	Массакүләм мәгълүмат чараларында мәкаләләр саны, берәмлек	10	10	10	10	10	10	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-
2.8. Рус һәм татар телләрендә газета-журналларга язлыны рәсмиләштерү	МР БК, «Авыл утлары» газетасы редакциясе (киләшү буенча), район учреждениеләре, оешмалары,	2015 – 2020 еллар	Тираж, «Авыл утлары» / «Авыл утлары» нөсхәләре	690/985	690/985	690/985	690/985	690/985	690/985	690/985	690/985	690/985	-	-	-	-	-	-	-	-



3.8. «Болгар туган тел» тел практикасы булган балалар өчен лагерьда катнашуны оештыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	лагерьда катнашучылар саны, кеше	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-
3.9 «Тартария» балаларның һәм яшьләрнең интеллектуаль ижаты төбәкара жәйге форумьнда катнашуны оештыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	Катнашучылар саны, берәмл	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
3.10. Яшь шагыйрьләрне һәм язучыларның «Илһам» («Вдохновение») бөтенроссия конкурсында катнашуны оештыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
3.11. «Тере классика» Бөтенроссия мәктәп укучылары конкурсында төбәк этабында катнашуны оештыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	3	3	3	4	4	4	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-	-
3.12. Мөслим муниципаль районында халыкның мәдәниятен, тарихын һәм традицияләрен өйрәнү буенча милли бүлек эшен оештыру, берәмлек	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	Бүлекләр саны, берәмлек	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
3.13. Туган (татар), татар, рус телләре, туган (татар), рус әдәбияты буенча мәктәп, муниципаль этапларны оештыру һәм үткәрү	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	олимпиадада катнашуга жәлеп ителгән катнашучылар саны, кеше	50	60	60	70	70	70	70	80	80	80	-	-	-	-	-	-	-
3.14. Татар теле, рус теле буенча Халыкара олимпиада укучыларының катнашуын оештыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	2	2	3	3	3	4	4	4	4	4	-	-	-	-	-	-	-
Программа буенча барлығы													30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)
<b>4 бұрыч. Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә популярлаштыруга юнәлдерелгән социаль әһәмиятле чаралар үткәрү</b>																				
4.1. Татар теле буенча тоталь диктантны оештыру һәм үткәрү	ТР ММР БК; «Мәгариф идарәсе» МКУ, «Мәдәният бүлеге»	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	300	300	300	300	300	400	400	400	400	400	-	-	-	-	-	-	-
4.2. Рус теле буенча «Тоталь диктант» халыкара белем бирү акциясен оештыру һәм үткәрү	ТР ММР БК; «Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	30	30	30	50	50	50	50	60	60	60	-	-	-	-	-	-	-

4.3. Балалар яшүсмерләр театрларының республика фестиваленен муниципаль этабын оештыру һәм уздыру	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	50	50	50	50	50	50	50	50	50	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
4.4. Халыкара туган тел көнен оештыру һәм үткәру	ТР ММР БК; «Мәгариф идарәсе» МКУ, «Мәдәният бүлеге»	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	50	60	60	70	70	70	80	80	80	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
4.5. Рус теле көнен оештыру һәм үткәру	ТР ММР БК; «Мәгариф идарәсе» МКУ, «Мәдәният бүлеге»	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	50	60	60	70	70	70	80	80	80	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
4.6. Г.Тукайның туган көненә багышланган еллык чараларны оештыру һәм үткәру (26 апрель)	ТР ММР БК; «Мәгариф идарәсе» МКУ, «Мәдәният бүлеге»	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	50	60	60	70	70	80	80	80	80	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
4.7. Туган телләр укытучыларының «Туган тел» Бөтенроссия конкурсының муниципаль этабын оештыру һәм үткәру, конкурстың республика этабында катнашу	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
4.8. «Иң яхшы татар теле һәм әдәбияты укытучысы» бөтенроссия конкурсының муниципаль этабын оештыру һәм үткәру	«Мәгариф идарәсе» МКУ	2023-2030 еллар	катнашучылар саны, кеше	10	10	10	10	10	10	10	10	10	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
4.9. Күренекле мәдәният, әдәбият һәм сәнгать эшлеклеләре белән очрашулар оештыру	ТР ММР БК; «Мәгариф идарәсе» МКУ, «Мәдәният бүлеге» МКУ	2023-2030 еллар	Чаралар саны, данә	10	10	10	10	10	10	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-
4.10. Китап күргәзмәләре, әдәби-тематик кичәләр, әңгәмәләр, язучыларның юбилей даталарына багышланган күзәтүләр оештыру	ОО, ОК	2023-2030 еллар	Чаралар саны, данә	20	20	20	20	20	20	20	20	20								
4.11. Массакүләм мәгълүмат чаралары аша программа чараларын үтәүнең барышы	ТР ММР БК, «Авыл утлары» газетасы	2023-2030 еллар	Массакүләм мәгълүмат чараларында мәкаләләр саны,	10	10	10	10	10	10	10	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-



турында мәгълүмат бирү	халыкка даими	редакциясе (килешү буенча)	берәмлек																		
												Программа буенча барлығы	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)

Файдаланылган кыскартулар исемлеге:

ТР ММР БК - ТР Мөслим муниципаль районы Башкарма комитеты; «Авыл утлары» («Сельские огни»)газетасы редакциясе - «Татмедиа» ААЖ «Авыл утлары» («Сельские огни»)газетасы редакциясе;

УСХиП – Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Мөслим муниципаль районындагы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе;

Авыл жирлекләре башлыклары - Мөслим муниципаль районы составына керүче муниципаль берәмлекләр башлыклары.

МБ - жирле бюджет.